

УДК 159.9

Білоусенко М.В.¹, Чередниченко С.М.²

¹ канд.екон.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. СН-110сп НУ «Запорізька політехніка»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУ ПІДЛІТКІВ

Дослідження інтелекту, інтелектуальних здібностей, інтелектуального (розумового) розвитку входять до найактуальніших. Їх важливість визначається тим, яку роль відіграє інтелект у становленні, функціонуванні і розвитку особистості, розв'язанні нею соціальних та індивідуально-

психологічних проблем. Інтелект визначає успішність і результативність теоретичної і практичної діяльності, від нього залежить креативність поведінки, адекватність взаємин з іншими, соціальні цінності і статус індивіда. Інтелект має вирішальне значення в структурі «Я-концепції» особистості. Інтелект, як і будь-яка інша психічна властивість, розвивається та вдосконалюється упродовж життя індивіда.

Коефіцієнт інтелекту – це кількісний показник рівня інтелектуального розвитку, який визначається за допомогою тестів інтелекту. Нами було проведено дослідження інтелекту у підлітків за методикою Шкільного тесту розумового розвитку. Метою дослідження було визначення психологічних особливостей інтелекту у підлітків.

Дослідна робота проводилася на базі запорізької школи-інтернату «Січовий колегіум» в умовах дотримання норм державного карантину. В експерименті брали участь 12 учнів 9 «Б» класу. З них 9 дівчат і 3 хлопців. Вік випробовуваних 14 років.

Шкільний тест розумового розвитку призначений для діагностики розумового розвитку учасників навчального процесу, підліткового та юнацького віку, контролю за процесом розумового розвитку в період шкільного навчання. Авторами тесту є К. М. Гуревич, М. К. Акімова, Е. М. Борисова, В. Г. Зархін, В. Т. Козлова, Г. П. Логінова. Шкільний тест розумового розвитку призначений для діагностики розумового розвитку підлітків. ШТУР складається з 6 субтестів, кожен з яких може включати від 15 до 25 однорідних завдань.

Найбільш високими виявилися результати виконання завдань 1-го і 2-го субтестів «обізнаність» 52,5% і 59,16% і 4-го «класифікація» (43,75%).

Отримані нами результати ми порівняли з результатами дослідження Ж. Балакшиної в роботі «Середнє значення інтелектуальних показників випробовуваних підлітків 14-ти років». За порівнянням результатів, які отримала Ж. Балакшина і ми, можна сказати, що школярі підліткового віку мають адекватну оцінку інтелекту та цілком вміють використовувати свої розумові здібності. Ці показники доводять, що у цьому віці у підлітків досить добре розвинутий інтелект та мають-ся невеликі похибки у результаті відсотків розумових здібностей.

Після порівняння результатів кількісної обробки і детального аналізу результатів можна зробити висновок, що підлітки 14 років адекватно використовують свої розумові здібності, а саме: вміють встановлювати аналогії, створювати логічні класифікації та узагальнення та використовувати різноманітні поняття в своїй мові.

За результатами I та II субтестів найбільший відсоток відповідей має соціально – політична галузь знань (62,9%). Це говорить про найбільш розвинуті розумові якості у цій сфері. За субтестами III, IV та V у відношенні

розумових здібностях шкільних предметів перевагу мають здібності у області літератури та російської мови (найбільше 68,3%), біології (найбільше 47,2%) та математиці та фізиці (58,3%). Найуспішніше 9-класники встановлюють послідовність (41,6%) і слабкіше (8,3%) виконано завдань рядоположності.

При виконанні завдань з різними типами понять відмінності в показниках майже не змінні, загалом успішно виконано близько половини завдань субтестів. У той же час завдання з абстрактними поняттями (50%) та змішаними (50%) виконані менш успішно, ніж і з конкретними поняттями (53,7%).

Інтелект – частина розуму, яка відповідає за обробку інформації, абстрактне мислення, винахідницьку діяльність і прийняття рішень. Згідно з іншим означенням, інтелект це інформаційний потенціал знань конкретної особистості, отриманий в результаті функціонування свідомості, мислення та розуму людини. Інтелект пов'язаний з іншими внутрішніми властивостями людини, такими як сприйняття, пам'ять, мова, уява, самосвідомість, самоконтроль, характер, володіння тілом, творчість, інтуїція і власне формується завдяки функціонуванню означених параметрів особистості.

Інтелектуальний розвиток підлітків характеризується тим, що, з одного боку, їхні пізнавальні можливості безупинно зростають, удосконалюється пам'ять, увага, характер, мислення, розвиваються критичні риси характеру, самостійність, розширюється коло інтересів, прагнень. З іншого боку, фізіологічні зміни, характерні для цього віку, спричиняють наслідки, що перешкоджають навчальній діяльності та ефективному розвитку інтелектуальних здібностей: нестійкість настрою, підвищена емоційність тощо. Отримані результати емпіричного дослідження засвідчують, що з підвищенням або зниженням інтелектуального рівня підлітків варіюється і рівень яскравості прояву характерологічних рис. За цими результатами видно, що у підлітків добре розвинутий інтелект, вони мають адекватний розвиток розумових здібностей та вміють їх використовувати.